

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ח"י אלול, ה'תשל"ד

יוצא לאור לש"פ תצא, י"ג אלול, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצא, י"ג אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ח"י אלול ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו ושיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"א י"ג אלול, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת יום ה' ב' תבוא, ח"י אלול, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אני לדודי ודודי לי.

* * *

ב. בנוגע לפתגם¹ שח"י אלול ממשיך ומכניס חיות בעבודת חודש אלול — הרי מובן, שעוד לפני ח"י אלול, בי"ז הימים שקודם לזה, ישנם עניני חודש אלול (שחלוקים מעניני כל השנה כולה) באופן שמצד עצמם הם כבר ענין של חיות לגבי כל השנה כולה, דכיון שעורכים חשבון מהשנה הקודמת ומתכוננים לשנה הבאה, הרי זה גופא מורה כבר על ענין של חיות לגבי כל השנה כולה, היינו, לא ענין של עשי' בלבד, אלא חשבון והכנה כו', שקשור עם חיות; ואילו החיות שממשיך ח"י אלול — אין זה ענין שלולי זאת אין חיות כלל, אלא גם בו יש חיות, אבל בחיות גופא יש כו"כ דרגות, ולכן לגבי דרגת החיות שניתוסף בח"י אלול הרי זה כמו דבר שאין בו חיות. ולדוגמא בנוגע ל"מאן דנפיל מדרגי" שהו"ע היפך החיים² — שהדרגא שאל"י נפל יכולה להיות דרגא נעלית, אבל אעפ"כ, בערך דרגתו האמיתית הרי זה היפך החיים.

ומובן שכן הוא באופן העבודה מלמטה למעלה — שכאשר מתעלה לדרגא נעלית יותר בעבודתו, אזי רואה שהיא בדוגמת חיים בענין כזה שלולי העילוי הרי הוא כמו דבר שאין בו חיים בערך לדרגת החיים היותר עליונה³.

ג. וכמובן גם מזה גופא שח"י אלול הוא יום הולדת הבעש"ט ורבינו הזקן⁴:

ענינו של יום הולדת כפשוטו — שבו נמשך באויר עוה"ז התחתון ענינו של הבעש"ט וענינו של רבינו הזקן.

והרי הכוונה בזה — שיומשך באופן שיאיר בכל העולם כולו, שלכן נקראים בשם "מאורות הגדולים"⁴, והיינו, שאע"פ ש"מאור" הוא ענין שלו (שהוא בעצמו "מאור"), הרי מה שנקרא בשם "מאור" הוא לפי

(3) ראה גם שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול דאשתקד בתחלתו (תו"מ חע"ג ע' 189 ואילך). וש"נ.

(4) שיחת ח"י אלול תשי"ג (סה"ש תשי"ג ע' 141. ע' 146).

(1) שיחת ח"י אלול תש"ה בתחלתה (סה"ש תש"ה ע' 122). הובא במאמר פ"ה (לעיל ע' ...). וש"נ.

(2) ראה זח"ג קלה, ב. הנסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד.

שמאיר בעולם, וכמו ב"מאורות הגדולים" שבפשטות הכתובים⁵, ועד"ז גם בנוגע לבעש"ט ורבינו הזקן, וכידוע אריכות הסיפורים שבתחילה לא רצו להתגלות, אלא שהכריחו אותם וכו".

אמנם, עד שהיתה התגלותם בפועל, עבר משך זמן, אבל אעפ"כ, מצינו במדרש⁷ על הפסוק⁸ "ומשה הי' רועה", "כל מי שכתוב בו הי', מתוקן לכך", היינו, שמיד כשנולד הי' כבר מוכן ומזומן להיות רועה, ומזה מובן גם בנוגע ל"אתפשטותא דמשה בכל דרא"⁹, כל נשיא, ובפרט הנשיאים של חסידות הכללית וחסידות חב"ד (כפי שנקראים ע"י רבינו נשיאנו¹⁰), שמיד כשנולדו היו מתוקנים לכך,

— וכפי שמצינו אריכות הסיפורים¹¹ בנוגע להכנות לירידת נשמתו של רבינו הזקן, שהיתה נשמה חדשה, שתומשך למטה בגוף ביום ההולדת. ועד"ז מובן גם בנוגע לבעש"ט — אלא שלאח"ז הגיע הזמן שהיתה ההתגלות שלהם, שאז רואים במה מתבטא החידוש שלהם.

ובכן: בנוגע לענינו של הבעש"ט — ידוע ומבואר (וגם דובר בארוכה) שנקרא בשם "ישראל" בגלל שעורר והעיר אצל כל יהודי את הענין ש"ישראל הוא"¹², ואפילו אצל מי שנמצא במצב של התעלפות גדולה ביותר, שאין עצה שמועילה לזה, וזקוקים לחישה שמו באזנו¹³. ועד"ז י"ל בנוגע לעילוי שפועלת לחישה שמו באזנו אפילו אצל מי שעומד בדרגא נעלית מצד עצמו — שבערך לעילוי זה נחשב מצבו הקודם כמו התעלפות גמורה, כיון שהגילוי שנתגלה בו ע"י שלחשו באזנו שמו של הבעש"ט הוא שלא בערך הגילויים בנפשו שלפנ"ז, עד שאי אפשר לקרותם בשם חיות.

ד. ועד"ז מצינו בנוגע לקיום המצוות:

הובא לעיל¹⁴ פירוש רבינו הזקן¹⁵ בלשון חז"ל¹⁶ "תשובה ומעשים טובים" — דלכאורה אינו מובן: הרי תשובה באה לאחרי שחטא ופגם ועבר את הדרך, ואילו ההתחלה צריכה להיות בענין "מעשים טובים",

5) בראשית א, טז.	11) ראה שיחת ח"י אלול תש"ה הנ"ל
6) ראה סה"ש תשרי-השי"ת ע' 421	12) וואילך (סה"ש שם ע' 127 ואילך).
(בנוגע לבעש"ט). וש"נ. בית רבי ח"א פ"ח	13) סנהדרין מד, רע"א.
(בנוגע לאדה"ז).	14) ראה כש"ט בהוספות סתי"ח. וש"נ.
7) שמור"ר פ"ב, ד.	15) במאמר פ"ג (לעיל ע' . . .).
8) שמות ג, א.	16) ראה לקו"ת מטות פב, א. דרושי
9) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).	שמע"צ פה, א. שה"ש יז, ג. ובכ"מ.
10) ראה אג"ק שלו ח"ג ע' תקלו.	16) אבות פ"ד מ"ז. ועוד.

וא"כ, מהו הסדר "תשובה ומעשים טובים" — שכדי שהמעשים יהיו "מעשים טובים ומאירים" יש צורך בהקדמת ענין התשובה.

ובהקדם המבואר בתורה אור מגילת אסתר¹⁷, ש"לא כל המעשים שוים, רק מע"ט דוקא הם דברים שנעשה בהם המצוות. . להיות ציצית של צמר וקלף של תפילין. . משא"כ שאר כל המעשים כו", והיינו, ש"מעשים טובים" קאי על מעשה המצוות, ולא על עניני הרשות, שלא שייך לקרותם "מעשים טובים".

והרי מובן בפשטות, שגם כאשר עשיית המצוות היא ללא החידוש של תשובה, הרי הם "מעשים טובים" בערך למעשי הרשות, אלא שב"מעשים טובים" של המצוות עצמם יש חילוקי דרגות, כמו מצוה מן המובחר, ועד לאופן ד"מהדרין מן המהדרין",

— כולל גם בנוגע לענין החיות, כמבואר בארוכה בתניא¹⁸ שיש עבודה שהיא בדוגמת "דומם" ו"צומח", שזהו ענין מעשה המצוות, במעשה כפשוטו או בדיבור, ויש עבודה שהיא בדרגת "חי", ולמעלה מזה, בדרגת "מדבר" (שענינו שכל), שזוהי העבודה של אהבה ויראה, טבעיים ושכליים —

ולכן, כאשר מעשי המצוות הם מתוך תשובה, שהיא למעלה ממדידה והגבלה, שלכן נעשית "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹⁹, ופועלת שהקב"ה מוחל את שיירי תשלום החוב כו' (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר²⁰) — אזי ניתוסף בהם עילוי שהם "טובים ומאירים" בערך המצוות שנעשים במדידה והגבלה, ללא תנועת התשובה, והיינו, שעשיית המצוות היא באופן נעלה יותר, שהמצוות הם "טובים" יותר, ולכן גם פעולת המצוות — שהם "מאירים" — היא בהארה גדולה יותר.

ה. ועפ"ז מובן שיכול להיות שבמשך י"ז ימי חודש אלול עומד הוא בתכלית השלימות בכל עניני אלול בכל פרטיהם, ועאכו"כ בכללות הענין, ואעפ"כ ניתוסף בח"י אלול ענין נעלה ביותר, שנקרא בשם "חיות" של הימים שלפנ"ז ושלאח"ז.

ובהתאם לכך היתה ההצעה²¹, שבחודש אלול בכלל, שהוא חודש החשובן על כל השנה שעברה, צריכה להיות התחזקות בכל דבר, שזהו ענין

21) ראה מכתב תחילת חודש אלול שנה

זו (אג"ק חכ"ט ע' רל ואילך). שיחת ש"פ

ראה, מבה"ח וער"ח אלול ס' ואילך (לעיל ע')

... ואילך).

17) בתחלתו.

18) פל"ח.

19) זח"א קכט, סע"א.

20) סד"ה אני לדודי בסה"מ אידיש ע'

78. וראה לעיל במאמר ס"ב (לעיל ע'...).

תנועת התשובה — התחזקות ומרוצה בכל דבר, למעלה ממדידה והגבלה; ובמיוחד מח"י אלול — יתוסף בענין החיות באופן נעלה יותר לגבי ימי חודש אלול שלפנ"ז, ועד לאופן ריחוק הערך של דבר חי לגבי דבר שנקרא העדר החיות ביחס לחיות שניתוסף מצד אופן העבודה מח"י אלול ומעלה.

ובכללות — תהי' ההתחזקות והוספת החיות בכל ג' קוין שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים²², וגם בנוגע להמדובר בארוכה שיש ענין מיוחד בחמשת המבצעים: תורה, תפילין, מזוזה, צדקה ובית מלא ספרים, שגם בהם ישנה הפעולה בכל ג' הקוין, אף שאופן ההתחלקות הוא באופן אחר מכמו בג' הקוין.

ואין ענין יוצא מידי פשוטו, ש"המעשה הוא העיקר"²³ — להרבות חיל ולהרבות פעולה (ואז תתרבה גם ההצלחה) בכל חמשת המבצעים, הן תורה, הן תפילין, הן מזוזה, הן צדקה והן בית מלא ספרים.

ומיוסד על התנועה של "אני לדודי וגו'"²⁴ — הנה כשיהודי מחליט לפעול בזה האופן בכל הענינים האמורים, הרי בודאי (כיון שיש לו ההבטחה) ש"דודי לי"²⁴, ש"הקב"ה עוזרו"²⁵, ובאופן ד"הרועה בשושנים"²⁴, כפי התרגום ומפרשי תנ"ך שרועה את צאנו במרעה נוח וטוב, כמו שושנים שהם דבר הנעים (ששייך לחודש אלול — חודש הרחמים, שבו מאירים י"ג מדה"ר, שזהו הרמז דשושנה ש"אית לה תליסר עלין"²⁶), ובפרט שבטוב גופא יש כמה דרגות, ועד לענין המובחר (כנ"ל בנוגע למצוה מן המובחר), שבטוב גופא הרי זו דרגא נעלית ביותר, שלכן, עד כמה שעשו עד עתה, צריך לעשות עוד יותר, ומתוך חיות, ובודאי ש"הקב"ה עוזרו", כך, שיכול לסמוך ולהיות בטוח שעבודתו ב"עשה טוב", וגם בענין "בקש שלום" באופן ד"רדפהו"²⁷, תהי' בהצלחה רבה ומופלגה.

ו. וע"י הוספת החיות בח"י אלול, ממשיכים חיות בימים הקודמים של חודש אלול, ועל ידם — בכל ימי השנה שעברה, וגם בתור הכנה לשנה הבאה, ועאכו"כ בנוגע לי"ב הימים שמתחילים מח"י אלול, מתחילתם ועד סיומם בימי הסליחות.

ומזה נמשך גם חיות נוסף כפשוטו — בכריאות הגוף ובעניני פרנסה מתוך הרחבה וכו', וכידוע מאמר רבינו הזקן²⁸ שהקב"ה נותן לבנ"י גשמיות, ובנ"י עושים מהגשמיות — רוחניות.

(27) תהלים לד, טו. וראה לעיל במאמר

פ"ד (לעיל ע'...).

(28) ראה "היום יום" כז טבת. כט אד"ש.

כז אלול. — וראה גם תר"מ חע"א ע' 223.

וש"נ.

(22) אבות פ"א מ"ב.

(23) שם מ"ז.

(24) שה"ש ו, ג.

(25) סוכה נב, רע"ב. וש"נ.

(26) זח"א בתחלתו. וראה...

וזוהי ההכנה שעל ידה נמשך אח"כ בפועל הכתיבה וחתומה טובה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

* * *

ז. כיון שרבינו הזקן אומר²⁹ שעשר כחות הנפש "נשתלשלו מהין", מעשר ספירות, ולכן, בדוגמת הספירות יש גם בנפש למטה — הרי זה נותן הבנה גם במ"ש במדרשי חז"ל (בתנחומא, אבות דר"נ, זהר ובכ"מ³⁰) בנוגע לאיש ישראל ("אדם" ע"ש "אדמה לעליון"³¹) שנקרא בשם "עולם קטן", ולכן, כשם ש"מבשרי אחזה אלקה"³², ש"מבשרי" יכול להבין מה שנעשה למעלה, כך גם יכול לידע אופן ההנהגה בעולם, ש"את העולם נתן בלבם"³³, ממה שנעשה אצלו.

וטעם הדבר — לפי שהנהגה בעולם תלוי בהנהגת בני,

ובפשטות, שכאשר הנהגתו וחיותו של יהודי בעניני תורה ומצוות — שבהם "אתה בחרתנו מכל העמים"³⁴, "להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה"³⁵ — היא באופן ש"בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם", אזי נעשים עניניו בעולם (הן בנוגע לענינים התלויים בגשם מן השמים והן בנוגע לענינים התלויים בכח הצומח שבארץ) באופן ש"נתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה .. וישבתם לבטח בארצכם" (וכפי שממשיך גם בנוגע לפעולה בצד שכנגד כו')³⁶,

ועד שפועל השתנות גם באופן הנהגת כל העולם שמסביבו — שהרי "כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"³⁷, ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שהכוונה היא לכל העולם, כולל גם שבעים האמות וכל אשר להם, — וכפי שמוכרח גם מזה ש"לפיכך נברא האדם יחידי ללמדך שכל .. נפש אחת מישראל .. (היא) עולם מלא"³⁷, וכיון שאדה"ר הי' בעה"ב על כל העולם כולו, הנה גם הענין ש"בשבילי נברא העולם" אצל כל יחיד מישראל קאי על כל העולם כולו —

ולכן, כאשר הנהגתו ב"עולם קטן" היא באופן ש"העולם עומד", ע"י ג' הקוין²² — אזי ממשיך עד"ז גם בכל העולם כולו, שהנהגתו תהי' באופן ד"ונתתי שלום בארץ"³⁸, החל מארץ הקודש, ואח"כ נמשך עד"ז בכל העולם כולו, ועד למ"ש בנבואת הגאולה³⁹ "לא ישא גוי אל גוי חרב".

34) נוסח תפלת יו"ט.

35) ואתחנן ז, ו. ראה יד, ב.

36) ר"פ בחוקותי.

37) סנהדרין לו, סע"א (במשנה).

38) שם, ו.

39) ישעי' ב, ד.

29) תניא פ"ג.

30) ראה הנסמן בסה"מ תש"ט ע' 40

31) בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

32) של"ה ג, רע"א. ועוד.

33) איוב יט, כו.

34) קהלת ג, יא.

ח. והנה, כשנמצאים בחודש אלול שבו צריך לערוך חשבון, והחשבון צ"ל ע"פ תורת אמת, היינו, חשבון צדק (אם כי ברחמים) — נשאלה השאלה: כיצד יש לו את הוודאות כו', להתחיל מיד לפעול מתוך חיות ושמחה?

אך הענין הוא — שזהו בגלל שישנה ההבטחה שאם רק "אני לדודי", אזי "דודי לי" (כנ"ל ס"), או כפי שמסביר רבינו הזקן⁴⁰ ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין . . ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאיין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'".

וזהו כללות ענין הבטחון, שענינו כפשוטו, כמבואר בספרים⁴¹ שמסבירים את מדת הבטחון, שאין לו ספק בכך שהקב"ה ימלא בקשתו למלא את צרכיו, ויעשה זאת "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁴², ועד כפי שסיפר פעם רבינו נשיאנו שבסידור הבעש"ט איתא "הגדושה" (בגימ"ל)⁴³, היינו, לא רק באופן של שלימות, שהיא יותר מ"די מחסורו אשר יחסר לו"⁴⁴, אלא באופן גרוש, שעולה על גדותיו, שזהו יותר משלימות.

וכמדובר בהתועדות קודמת⁴⁵, שכאשר ישנו ענין הבטחון, ובטחון לאמיתתו — אזי הולך יהודי מתוך "מאָרש של נצחון" במלחמתו עם היצר שרוצה לבלבלו מעבודתו לקונו, והולך בבטחון גם נגד אוה"ע שרוצים לבלבלו ממנוחת הנפש ומנוחת הגוף, והבטחון הוא בתוקף ו"שטורעם" כל כך עד שמלכתחילה סר החשק אצל הצד שכנגד להפריע לו, הן בנוגע ליצר ביחס ל"עולם קטן זה האדם", והן בנוגע ליצר ביחס לעולם כפשוטו, עולם גדול.

וכמדובר לעיל בארוכה, שיש כמה דרגות בבטחון, ועד למ"ש בחובת הלכות⁴⁶, שבלשון הקודש מליצים ענין הבטחון בעשר מלות (שמות) כנגד עשר מדרגות — שהרי ע"פ תורת הבעש"ט⁴⁷ שם הדבר מורה על (ופועל את) ענינו, ומזה גופא מובן שכל אחד מעשר השמות הו"ע בפ"ע בבטחון.

וכמבואר יותר בדרושי חסידות על הפסוק⁴⁸ "בטחו בהוי' עדי עד", ובפרט בדרושי הצמח צדק⁴⁹, ובקיצור ובאופן אחר קצת גם בביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי⁵⁰.

47) ראה כש"ט סק"ד. תניא שעהיזה"א

40) לקו"ת ראה לב, סע"א ואילך.

41) ראה לקו"ש חל"ו ע' 3 ואילך. וש"נ.

42) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

43) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 237. וש"נ.

44) פ' ראה טו, ח.

45) שם (ס"ע קפח ואילך).

46) סוף שער הבטחון.

48) ר"פ וארא. וראה גם ביאור להצ"צ

49) שם (ס"ע קפח ואילך).

ט. ובפשטות הענינים:

כאשר יהודי מתחיל עבודתו בח"י אלול באופן של חיות מחודש — מתחיל זאת מתוך הבטחה גמורה מהקב"ה, ש"גלה סודו אל עבדיו הנביאים"⁵¹, שבדורנו הרי זה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ממלא מקומו של הנשיא שלפנ"ז עד לרבנו הזקן, ולפנ"ז גם הבעש"ט — שישנה הבטחה וודאית שיהי' "הרועה בשושנים"²⁴, באופן של מרעה טוב ונעים, ולכן ילך לבטח דרכו לעסוק בשליחות שצריך לפעול, הן ב"סור מרע" והן ב"ועשה טוב", ועאכו"כ ב"בקש שלום ורדפהו"²⁷, מתוך בטחון גמור שיצליח בזה. וזה גופא מוסיף יותר מרץ ויותר חשק לפעול יותר ויותר, כך, שיקויים אצלו ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים", וכשיש לו כבר ה"מאתיים", "רוצה ד' מאות"⁵², שהולך ומוסיף בחיות ואור, ובמילא הולך ומוסיף גם בכלים בזה, שזהו המעשה שבכל דבר.

ולהעיר גם מתורת הבעש"ט בסיפור הידוע⁵³ אודות שבעה התורות בפירוש מ"ש⁵⁴ "ושמת בטנא" (ש"טנא" כפשוטו הוא כלי), שהו"ע התלבשות האורות בכלים באופן של התיישבות ("וישבת בה"), החל מענינו בתורה, כידוע⁵⁵ ש"טנא" ר"ת טעמים נקודות אותיות, שהם הכלים שבהם מתלבש האור שנמשך ע"י התורה, ש"לא בשמים היא"⁵⁶, אלא ניתנה למטה דוקא, ואח"כ נמשכת בעולם, ובאופן שתורתו נעשית בעה"ב על חלקו בעולם, ולאח"ז — על כל העולם כולו, שהנהגה בכל העולם נעשית באופן כזה.

י. וזהו גם אחד הענינים של התוועדות זו — שיתוספו פרטים אלו בכל המקומות ששומעים את הדברים מיד, ולהמשיכם אח"כ גם לאלו שאינם עומדים בקישור לשמעם מיד, שגם הם ידעו אודותם.

והרי לא נוגע מי הוא שאומרם בפועל — כיון שהם ענינים שכבר נדפסו במאמרי רבותינו נשיאינו, ובכללות ענין תושבע"פ, ומרומז גם בתושב"כ, כך, ש"קבל את האמת ממי שאמרו"⁵⁷.

והעיקר — שממשיכים אותם למטה מעשרה טפחים, ע"י חמשת המבצעים, בכל ג' הקוין שעליהם העולם עומד, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

55 מג"ע אופן נג. וראה גם שיחת ש"פ

תבוא, ח"י אלול תש"כ ס"ב (תו"מ חכ"ח ס"ע 305 ואילך). וש"נ.

56 נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

57 ראה רמב"ם בהקדמה לשמונה

פרקים. רמ"א בהקדמה לספרו מחיר יין.

51 עמוס ג, ז.

52 ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

53 סה"ש תרצ"ז ע' 191 [204] ואילך.

וראה גם שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול דאשתקד סל"ג (תו"מ ח"ע ע' 213). וש"נ.

54 פרשתנו (תבוא) כו, ב.

יא. דובר כמ"פ אודות פירוש הכתוב⁵⁸ "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב", וממשיך גם בנוגע להיפך כו' (דלכאורה: מדוע צריך להדגיש בכתוב אריכות הענין בנוגע להיפך) — שמזה מובן שגם ענין זה נוגע לכללות העבודה:

כדי שתהי' שלילת ענין "נהמא דכיסופא"⁵⁹, שדוקא אז השכר והטוב הם בשלימות וכו' — הגה כשם שבשביל זה צ"ל "נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב", צ"ל גם אפשריות הפכית, שאז נעשה ענין ה"חיים" באופן ד"ובחרת"⁶⁰ (כיון שיש אפשרות לעשות גם היפך הטוב והחיים), ואז ה"חיים" הם טובים ונעימים ושלימים יותר, כיון שאין זה "נהמא דכיסופא". וענין זה יכול להיות גם בנוגע ל"נהמא" של הקב"ה עצמו, ואעפ"כ נקרא "נהמא דכסופא", וכדי לשלול זאת, צ"ל גם האפשריות דהיפך החיים והטוב. וזוהי גם הסיבה לכך שהקב"ה קבע את העולם באופן שיש ענינים המבלבלים וכו'.

יב. וסדר העבודה בזה — שבתחילה צ"ל הגישה באופן שכאשר רואה ענין של "חיים" ו"טוב", אזי רץ לזה מתוך מרוצה ורצון, וכאשר רואה הענין ההפכי, אזי בורח ממנו.

וכאמור לעיל⁶¹ ממאמר הבעש"ט⁶², שבתחלת העבודה יש ב' תנועות שונות: תנועה הא' — "סור מרע", ותנועה הב' — "עשה טוב". אבל לאח"ז מגיעים לענין ד"בקש שלום ורדפהו"²⁷, או בלשון הכתוב⁶³ "גם אויביו ישרים אתו", וכפי' חז"ל⁶⁴ על הפסוק⁶⁵ "והנה טוב מאד", ש"טוב" סתם הוא טוב מצד עצמו, ואילו "טוב מאד" מורה על הענין ד"אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקן"⁶⁶.

יג. אך כיצד יכולים לבוא לעבודה באופן כזה?

כאשר הגישה היא באופן שהגשמיות היא בפני עצמה, ולא בשביל תכלית רוחנית בדבר — הרי זה מפריע לו, ואין ביכלתו להתמודד עם זה, אא"כ לערוך עמו מלחמה.

אבל כדי שיוכל להיות "עזוב תעזוב עמו"⁶⁷ — צ"ל הגישה אל הגשמיות באופן שרואה מיד שיש בו ניצוץ קדושה, ומה שנחרת ונשאר

58 שם, טו. 64 ראה ב"ר פ"ט, יו"ד. זח"א יד, א. יט,

59 ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת ב. ועוד.

60 רע"ד. ובכ"מ. 65 בראשית א, לא.

61 שם, יט. 66 ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י.

62 במאמר פ"ד (לעיל ע' ...). 67 משפטים כג, ה. וראה כש"ט בהוספות

62 ראה כש"ט בהוספות סס"א. וש"נ. סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

63 משלי טז, ז.

בזכרונו, הוא, אם ההעלם וההסתר על הניצוץ מבלבל, או שביכלתו להסירו בנקל.

ועל זה היא הבחינה — באיזו דרגא הוא עומד ומהי הגישה שלו:

כשישנו דבר בלתי־טוב שמבלבל את הגוף — הרי גם זה דבר שצריך לשלול בתכלית, דכיון ש"כל ישראל בני מלכים הם"⁶⁸, אסור לבלבל אפילו את עניני הגוף שלהם. ועד כדי כך, שאפילו דבר קל ביותר, כמו "הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים", הנה בערך ל"בן מלך" הרי זה נחשב כבר לענין של יסורים⁶⁹.

אמנם, ענין זה גופא יכול להיות באופן שהיסורים מבלבלים אותו בחייו הגשמיים (חייו סתם) בפני עצמם, או באופן שהבלבול הוא ביחס לעניני קדושה, והיינו, שאינו תופס בזה ענין של יסורי הגוף, אלא תופס שזהו ענין שמבלבל לעבודת ה', כמ"ש הרמב"ם⁷⁰ ש"היות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה", ועד"ז אם הגוף רעב וצמא וכו' אינו יכול ללמוד תורה בשלימות, כך, שאינו חושב אודות רעבון הגוף, אלא מחשבתו נתונה לכך שאינו יכול להתרכז ללימוד או לתפלה או לעשיית המצוות.

וכאשר עורך חשבון בחודש אלול מה הי' ביום פלוני — אין זה באופן שזוכר שהגוף הי' רעב וצמא, אלא הוא זוכר שבאותו יום או באותה שעה לא הי' יכול להתרכז בלימוד או בתפלה, ואילו סיבת הדבר, שהגוף הי' רעב וצמא, הוא דבר טפל ששוכח ממנו ואינו עולה בזכרונו.

וכל זה — למרות חשיבותו של הגוף, ועד שכל הענינים הקשורים עם הגוף הם נצחיים, שהרי לעת"ל יקום ויעמוד הגוף לחיים נצחיים (כפסק תורת החסידות שזהו עיקר השכר⁷¹), ועד"ז גם בנוגע לממונם של ישראל, כמוזכר לעיל⁶¹ תורת הבעש"ט⁷² בביאור מארז"ל⁷³ "התורה חסה על ממונם של ישראל", שזהו לפי שבממונו של אדם נמצאים הניצוצים שיש להם שייכות לנפשו האלקית, ולכן נעשים גם הם נצחיים.

יד. וכמה דוגמאות בזה, כפי שידע אינש בנפשי, ואחת מהם — סיפור ששמעתי מר' שמואל לעוויטיין⁷⁴,

— שיום זה הוא סיום ה"שבעה" לפטירתו⁷⁵, ובודאי שכ"ק מו"ח

68 שבת טז, א. וש"נ.

69 ראה ערכין טז, סע"ב.

70 הל' דעות רפ"ד. וראה שם ספ"ג.

71 ס"ע 20 ואילך. וש"נ.

72 כש"ט סרי"ח.

73 ר"ה כז, א. וש"נ.

74 ראה אודותו — תו"מ סה"מ חכ"ט.

75 נפטר י"א אלול תשל"ד.

אדמו"ר דואג עבורו ("באזארגט אים") בכל הענינים הנדרשים לאחרי פירוד הנשמה מן הגוף, ועאכו"כ בגמר ושלמות ימי השבעה — כשנדזמן פעם שסיפר לי (בשעה שאף אחד לא הי' נוכח בחדר ב"770") אודות תקופת מאסרו בגלות סיביר, מאורעות פרטיים, וציור כללות המעמד ומצב שהי' אז, ומה שהזכיר — שכיון שלא היו תח"י ספרים, נתעורר אצלו ספק בנוגע לנוסח ברכות השחר, שלא זכר אם הנוסח הוא "הנותן ליעף כח" או "הנותן ליעף כח".

והגע עצמך:

מה נשאר בזכרונו של אותו יהודי לאחרי שעברו עשר או עשרים שנה מהגלות והמאסר — דבר שהי' נוגע לו ביותר, שמשום זה לא שלטה בו שכחה — לא הצער והיסורים שבגלות קשה ביותר כמו גלות סיביר, בהעדר הצרכים האנושיים המינימליים [נוסף על כללות צער הגלות, כמ"ש החינוך⁷⁶ ש"שקול כמעט כצער מיתה שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו ושוכן . . עם זרים", שצער זה ישנו גם כאשר מספקים לו כל צרכיו שרגיל בהם, כמ"ש⁷⁷ "וחי", "עביד לי' מידי דתהוי לי' חיותא"⁷⁸], אלא . . . הבלבול מזה שלא זכר הנוסח המדוייק בברכות השחר "ליעף" או "לעיף" . . .

וכאן רואים עד כמה גדולה פעולתם של רבותינו נשיאינו על אלה המקושרים אליהם — שיהיו יכולים להגיע לדרגא כזו שהדבר הנוגע להם הוא לא הצער דיסורי הגוף, אלא הבלבול לעבודת ה'.

טו. וזוהי הנקודה שמאירה כיצד צ"ל הגישה לכל ענין אצל יהודי בכלל,

— ועאכו"כ אצל אלו שזכו לתורתם של "שני המאורות הגדולים", החל מהבעש"ט, ואח"כ ע"י רבינו הזקן באופן של ההסברה בשכל האדם, בחכמה בינה דעת (ועד שכאשר משתדל כו' אזי מוצא את ההסברה גם לנפש הבהמית) —

שהענין שנשאר בזכרון לאחרי כו"כ שנים הוא — אם ענין קיום המצוות הי' יכול להיות כדבעי בעתו, או שזהו מעוות לא יוכל לתקון, ובמילא מתעורר הספק כיצד היתה אז ההנהגה.

וגם על זה ישנו ענין הבטחון — שמצד זה, אין מציאות של "מעוות לא יוכל לתקון",

ועד שאפילו בנוגע להמובא בתניא⁷⁹ מדברי הגמרא במסכת

78) מכות י"ד, א.

79) ספ"ז.

76) מצוה תי.

77) ואתחנן ד, מב. פ' שופטים יט, ה.

חגיגה⁸⁰ "איזהו מעוות שאינו יכול להתקן זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר", מבאר אדמו"ר האמצעי בשערי תשובה⁸¹ שגם על זה יש תיקון — כשמתבטלת המציאות שהוליד (כמבואר הסיפור בזה בהקדמה לספר "פוקח עורים"⁸²),

והיינו, שאצל יהודי לא קיימת מציאות של "מעוות לא יוכל לתקון", לפי שיהודי הוא בעה"ב לא רק על ההוה והעתיד, אלא גם על העבר; הנפק"מ אינה אלא באופן העבודה כו',

וכשם שיש לו בטחון שבודאי "הקב"ה עוזרו"²⁵ בנוגע להוה והעתיד — עדי"ז "הקב"ה עוזרו" לשנות גם את העבר נאלא שבשביל זה יש צורך בעזר גדול ביותר מהקב"ה שכל מציאותו היא למעלה מהחילוק דהי' הוה ויהי', שגם העבר יהי' כדבעי, באופן של שלימות ומובחר, ועד לאופן של מהדרין מן המהדרין.

טז. וזהו כללות ענין חודש אלול, שהוא חודש החשבון של השנה שעברה — שאין זה באופן שרק עורך חשבון ונעצב אל לבו כשהחשבון אינו מתאים, אלא עי"ז שעורך את החשבון כדבעי, ופורע את החוב ע"י התשובה (כמבואר במאמר²⁰), אזי מהפך גם את ה"מרירו" וה"חשוכא" של העבר ל"מיתקו" ו"נהורא", ואדרבה, אור חזק בתוקף גדול ביותר, שלכן הרי זה הכנה מתאימה שיומשך בר"ה "אור חדש עליון יתר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה" (כמבואר באגה"ק⁸³).

ואין ענין יוצא מידי פשוטו שהרי הכוונה היא שסוכ"ס יומשך ב"בשרי", ואדרבה: "מבשרי אחזה אלקה"³² — שיעשו זאת מתוך בטחון חזק, ובשמחה ובטוב לבב, וכשבא היצר ורוצה להפיל אותו בעצבות (ובמילא מביאו גם לידי עצלות) בגלל מעמדו ומצבו בעבר — אומרים לו, שאין דבר האבוד, וגם יוכל להפכו, מיד או ברגע שלאח"ז, וכל המקדים הרי זה משובח, ולכן יעשה זאת בשמחה ובטוב לבב ובהצלחה רבה.

ויה"ר שכל ענינים אלו יתפרשו כפשוטם, בלימוד התורה כפשוטו ובקיום המצוות כפשוטו, הן בשמירה מלא תעשה — "מצוותי תשמרו", והן בקיום מצוות עשה — "ועשיתם אותם"⁸⁴, והן בלימוד התורה — "בחקותי תלכו"³⁶, כפירוש רש"י "שתהיו עמלים בתורה" (וע"י "עמל" זה, "בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליכון הלכתא"⁸⁵, יצאו י"ח כל עיני עמל שבררגות נמוכות),

(80) ט, א.

תעד).

(81) ח"א נד, ד. ח"ב מב, ד.

(83) סי"ד.

(82) ב"רשימה מהיומן" סמ"ט (ס"ע 31).

(84) כלי יקר עה"פ.

(85) זהר ח"א כז, א. ח"ג קנג, א. רכט, ב.

ולאח"ז במאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ס"ע

ותבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז —
 "והבאתי אתכם אל הארץ"⁸⁶, "ארץ טובה ורחבה"⁸⁷, ובקרוב ממש.

* * *

יז. בכלל הרי זה זמן שצריך לדבר רק טוב (ולא רק טוב נסתר, אלא טוב) הנראה והנגלה, ובמילא אין זה זמן לדבר אודות ענינים שליליים (ובדוגמת המוזכר לעיל⁸¹ אודות תורת הבעש"ט בענין "סור מרע", שהכוונה היא לגשמיות של הדברים המותרים, אבל לא למטה מזה, שאודותם אין צורך בציווי, בגלל שממילא לא שייכים לזה).

אבל אעפ"כ, כדי שלא יאמרו ש"שתיקה כהודאה (או העדר שימת לב) דמיא"⁸⁸, יש צורך להזכיר עכ"פ נקודת הדברים שנאמרו לפני⁸⁹ — שענין של "מורטוריום"⁹⁰ על ענינים של הלכה רח"ל, לא היתה כזאת בישראל מדור דור; זהו היפך "דבר הוי" זו הלכה", ועאכו"כ שברור הדבר שזה מביא לידי מחלוקת ופירוד הלבבות וכו'.

ובכן: כוונת הדברים — לאותם שנים-שלש-ארבע שרוצים לוותר על הכל כדי לקבל "כסא"!

— אינני רוצה לומר "שנים-שלש-ארבע יהודים", כי, מי שישב על הכסא, אין זה היהדות שבהם (להיותם יהודים), אלא רק מה שהם אנשים... הם לא מתביישים⁹¹ בכך שמתנהל "מסחר" גלוי, "היתר עיסקא" גלוי, לוותר על הכל, ובלבד שיתנו להם "כסא", ועד כדי כך, שמתנהל וויכוח אם יקבלו כסא רביעי (כדי שיוכלו להכריע ("איבערוועגן") אדם רביעי שלא ינגד), או שישאר כבעבר שיתנו להם רק שלש כסאות!

וה"אשלי" שהם יהיו אלו שעל ידם ישמר משהו בהיותם בפנים — הרי זה כמו⁹² שאי אפשר לכבות שריפה רח"ל בשעה ששופכים נפט!... כאשר רוצים לפעול ענין שקשור עם הלכה, תורה ויהדות — אי אפשר לעשות זאת עי"ז שבא יהודי ואומר שהוא מוכן "למכור" "דבר הוי" זו הלכה"⁹³, אם כי באופן עדין — שלכתחילה ידחו זאת לשנה, ואח"כ יראו מה יכולים לפעול במשך השנה!

וכיון שכן, הרי על ידם (והם בעצמם) לא יפעלו מאומה! במשך

(לעיל ע' ...).

(86) וראו ו, ח.

(91) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר על זה:

(87) שמות ג, ח.

"ניט אין חודש אלול גערעדט"...

(88) יבמות פז, סע"ב. וש"נ.

(92) ראה גם תו"מ חס"ט ריש ע' 20. וש"נ.

(89)

(93) שבת קלח, ב.

(90) = הקפאת המצב (שלא להכיר בגיור

למשך זמן — ראה שיחת ש"פ ראה סכ"ד

שלש שנים — קלקלו, ובשנה זו, כשמעמדם ומצבם הוא בשפל המדרגה, שלא מתחשבים עמהם כלל — יוכלו לפעול משהו? ! והרי מובן מאליו איזה "פנים" יכול להיות להם, בה בשעה שמוותרים על כל הענינים (למרות שכולם שוללים זאת), והדבר גלוי שהריווח היחידי הוא שאותם שנים-שלש-ארבע אנשים ישבו על "כסאות"!

ובזה ניתוסף עוד ענין תמוה, שמחפשים רב שיסכים על מה שרוצים לעשות שינוי בין גר צדק ליהודי, בה בשעה שברור הדבר, שאיזה שינוי שיהי, אפילו לומר לו "זכור מעשיך הראשונים"⁹⁴, ואפילו כשאומרים שבמשך חצי שנה או שנה יהי אצלו שינוי באופן הרישום ב"דרכון" — הנה על זה נאמר בגמרא⁹⁴ ש"המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין", ועד שעל זה "הזהירה תורה בשלשים וששה מקומות, ואמרי לה בארבעים וששה מקומות"⁹⁵.

יח. וע"פ האמור לעיל שאין זה הזמן לדבר אודות ענינים כאלו, כי אם לחזור ולמחות בגלוי, שח"ו לפרש ש"שתיקה כהודאה דמיא", ואפילו לא שתיקה בתור סימן שלא רוצים להתערב בזה; זהו בפירוש היפך "דבר ה' זו הלכה", היפך האנושיות, היפך הצדק, היפך היושר, היפך השכל פשוט! וכיון שאין זה הזמן לדבר על ענינים כאלו (כנ"ל), הרי זה כאילו לא נדבר כל הענין, כי אם הדגשת שלילת הענין, שענין כזה שהוא היפך ל"ו ועאכו"כ מ"ו אזהרות, לא עלינו, לא יהי כזאת בישראל, וכל הגישה שיכולים "להקפיא" רח"ל ענין של תומ"צ למשך יום אחד, ועאכו"כ למשך שבוע ועד לשנה שלימה — לא היתה כזאת בישראל ולא תהי' כזאת בישראל! ויה"ר שהקס"ד הנ"ל לא תזיק לאף אחד — בודאי לא לגירי הצדק, וגם לא לאלו שהעלו את הקס"ד בדבר, ועאכו"כ שלא תבוא לידי פועל. ובודאי ש"לא ינום ולא יישן שומר ישראל"⁹⁶ — שאינו זקוק ח"ו לשנים-שלש-ארבע אנשים, ועאכו"כ כשהולכים נגדו — וימצא את הדרך להבטיח כל מה שצריך, בחסד וברחמים, ובדרכי נועם ובדרכי שלום. וידעו כל ישראל ש"הוי' הוא האלקים"⁹⁷ ו"דבר אלקינו יקום לעולם"⁹⁸ — שגר צדק שמתגיייר כהלכה הרי הוא יהודי לכל עניניו ולכל דבריו, — ואדרבה, כמ"ש הרמב"ם בתשובה הידועה⁹⁹ לר' עובדי' גר צדק,

98 ישעי' מ, ח.

94 ב"מ נט, סע"ב.

99 נדפסה ברמב"ם הוצאת שולזינגער (ג.י. תש"ז) בהוספות לח"א סי"ט. תשובות הרמב"ם (ירושלים, תש"כ) כרך ב סרצ"ג.

95 לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ תבוא סי"ג (לקמן ע' ...).

96 תהלים קכא, ד.

97 ואתחנן ד, לה. ועוד.

שהוא מיוחס גדול יותר מיהודים מתולדה ומבטן, שהם "בני אברהם יצחק ויעקב", ואילו גר צדק, גר כהלכה, הוא "בנו של מי שאמר והי' העולם"! וכמ"ש ברות¹⁰⁰ "ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה גו' אשר באת לחסות תחת כפניו", שיש בזה מדרש פליאה וכו'¹⁰¹, שאין כאן המקום להאריך —

וח"ו לעכב אפילו רגע אחד, וכל התירוצים שרוצים להסביר זאת — אין בהם ממש, לא בשכל התורה, שזהו היפך שכל התורה, ואין בהם ממש אפילו בשכל הפשוט.

יט. ויה"ר שמתוך חיות ומתוך שמחה יעבדו את ה' ע"י לימוד התורה וקיום המצוות ו"בכל דרכיך דעהו"¹⁰², כולל גם ע"י הגנה על בנ"י בכל מקום שהם, גם בדרכי הטבע, שהרי "אין סומכין על הנס"¹⁰³,

ותבוא עליהם ברכה — על אלו שמגינים על בנ"י בכל מקום שהם בדרכי הטבע, מתוך ידיעה ש"ישראל בטח בהוי' עזרם ומגנם הוא"¹⁰⁴, אלא שרצונו של הקב"ה שיהי' גם כלי בדרך הטבע, שזהו פלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני וכו'.

וענין זה יפעל באופן שמלכתחילה "לא אשים עליך כי אני הוי' רופאך"¹⁰⁵ — להפטר מה"חולי זה יצר הרע"¹⁰⁶, ולהפטר מדאגה ממלחמה, וכמ"ש³⁸ "וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד", שהפירוש הפשוט בזה הוא לא רק שלא תהי' מלחמה, אלא שלא תהי' אפילו דאגה ממלחמה, כי לולי זאת לא שייך "וישבתם לבטח... ושכבתם ואין מחריד", כיון שקשה להירדם...

והיינו לפי שיקויים מ"ש "והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם"¹⁰⁷, "ואולך אתכם קוממיות", "בקומה זקופה"¹⁰⁸,

וכאשר אפילו אומות העולם רואים שיהודי הולך "בקומה זקופה" — לא מפריעים לו, ומוותרים לו בנוגע לכל תביעותיו, שהם תביעות צודקות, כך, שנעשה שחרור מכל ענינים המבלבלים, וכיון שאין לו בלבולים — הרי הוא מקיים מ"ש³⁶ "בחוקתי תלכו ואת

104 תהלים קטו, ט.

105 בשלח טו, כו.

106 ירושלמי שבת פי"ד ה"ג. ויק"ר

פט"ז, ח.

107 בחוקתי כו, יב.

108 שם, יג ובתו"כ ובפרש"י.

100 ב, יב.

101 רות רבה פ"ה, יב. וראה תו"מ חכ"ו

ס"ע 32 ואילך. וש"נ.

102 משלי ג, ו.

103 זח"א קיא, ב. וראה פסחים סד, ב.

מכתב ט"ו אלול שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' רמ)

בהערה.

מצוותי תשמרו" מתוך שמחה וטוב לבב, ובאופן דמוסיף והולך ואור, ועד שמאירים את החושך כפול ומכופל של רגעי הגלות האחרונים, והולכים "בקומה זקופה" ו"ביד רמה"¹⁰⁹ לקבל פני משיח צדקנו, ובעגלא דינן.

* * *

כ. כאן המקום להזכיר — כיון שמדברים אודות חיות בכל הענינים של ג' הקוין — בנוגע לאורחים שכבר הגיעו ואלו שיגיעו במשך ימים הבאים:

כמדובר כמ"פ¹¹⁰ — דבר טוב ונכון ונחוץ ביותר, שתהי' להם קביעות עתים בתורה, שיעורים ברכים, לכל הפחות פעם ביום ופעם בלילה (כפי שפוסק רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה¹¹¹), ומה טוב — בענינים שהזמן גרמא, הן בנגלה — בהלכות ימים אלו וימי חודש תשרי, והן בחסידות — במאמרים ודרושים וספרים שבהם נתבאר אודות עניני ימים אלו, ולעסוק בזה גם בחיות ובאופן דמוסיף והולך.

ואחד מהענינים העיקריים בהוספה של האורחים — שעיי"ז יפעלו על אלו שאינם אורחים, אלא תושבים, וחושבים שהם "תושבים" בקביעות בהיות עוה"ז, רח"ל, וצריך לפעול עליהם שידעו שגם הם "אורחים" בעוה"ז כפשוטו, ובמילא, בבוא חודש אלול ונפגשים עם המלך בשדה, צריכים גם הם להשתתף בשיעורים או בשיעורים דוגמתם. ואדרבה: כיון שאצלם יש פחות טלטולים כו' — יכול להיות אצלם עוד יותר באיכות ועוד יותר בכמות הן שיעורים ביום בנגלה ובחסידות, והן שיעורים בלילה בנגלה וחסידות. ואין צורך להאריך בגודל הדבר, טוב הדבר, נחיצות הדבר ופעולת הדבר — שע"י התורה מאירים את ה"עולם קטן זה האדם"³⁰ והעולם כפשוטו, עם כל הענינים שמסביבו.

וכיון שזהו ציווי הקב"ה, הרי בודאי ש"הקב"ה עוזרו"²⁵, אלא שהדבר תלוי ברצונו, אבל ישנה היכולת ("רשות לכל אדם נתונה"¹¹²), — כידוע הסיפור¹¹³ מחסידים הראשונים, שאמרו, שהדבר תלוי ברצון, "חאָטשעש", כיון שבודאי ישנה היכולת, "מאָזשעש", וצריך רק להיות הרצון —

שמבלי הבט על מעמדו ומצבו ברגע שלפנ"ז, יתפוס ש"גר ותושב אנכי עמכם"¹¹⁴, היינו, שבאמת הוא "גר" בעוה"ז הגשמי, אלא שנמצא

(111) פ"ג ה"ד. וש"נ.

(112) רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.

(113) ראה גם ת"מ ח"ס ריש ע' 96. וש"נ.

(114) לשון הכתוב — חיי שרה כג, ד.

(109) בשלה יד, ח.

(110) ראה גם שיחת ש"פ תבוא, ח"י

אלול דאשתקד ס"ד ואילך (ת"מ חע"ג ע')

199 ואילך). וש"נ.

שם כדי להיות "תושב" — בעה"ב על העולם, כתורת הבעש"ט⁵³ בפירושו "וישבת בה"¹¹⁵, להמשיך שם הענין בהתיישבות.

ולכן, גם בנוגע אליהם בודאי שהענינים של הכנסת אורחים יהיו נעשים מיד (וכבר נעשו) בתכלית השלימות, שלא יהיו בלבולים מצד טלטול, העדר הסדר והעדר אכילה ושתי' וכו' — שהרי הענין ד"גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה"¹¹⁶ הוא לכל לראש כפשוטו בענין "אש"ל", ר"ת אכילה שתי' לינה (או לוי' — כב' האופנים בזה)¹¹⁷. ואשרי חלקם של כל אלו שיעסקו וישתדלו בהכנסת אורחים ע"ד שהי' בשנים שעברו, אבל כיון שיהודי נמצא תמיד בתנועה של צמיחה וגידול, הרי זה צ"ל במדה מרובה וטובה יותר, עד לאופן שלא בערך, ו"הקב"ה עוזרו" — שיוכלו למלא זאת.

ועד"ז גם בנוגע לשיעורים בתורה בנגלה ובחסידות, הן ביום והן בלילה.

ולהצלחת הענין, שיהי' באופן מסודר, ולא "קדרא דבי שותפי"¹¹⁸ — מה טוב שיהי' זה ע"ד שהי' בשנים שעברו, שעל כל ענין וענין יהי' ממונה אחד שיהיו לו עוד עוזרים, "ע"פ ריצוי הרוב" (כלשון רבינו הזקן באגה"ק¹¹⁹), כפי שיבחרו.

כא. לפני הסיום — יש להוסיף עוד נקודה:

כמדובר לעיל (ס"י) הנה אחת הכוונות של התוועדות זו היא, כדי שאוכל לדבר בעצמי (לא לצאת י"ח ע"י שלוחים) — ולהגיע למספר גדול יותר של יהודים — בנוגע לחיות בכל עניני אלול, בג' קוין שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים, החל מחמשה המבצעים: מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה ומבצע בית מלא ספרים. וכאמור לעיל, שאלו שמאיזו סיבה שתהי' אינם שומעים את הדברים עתה — יהיו מסתמא כמה כאלו שימסרו גם להם.

ויה"ר שיבואו הדברים במעשה — שהרי זה דבר הוי' שמפורש בספרים ומאמרי רבותינו נשיאינו, כך, שיכולים לעיין במקום שבו עיינתי, ויראו איך שאומר זאת הרבי, ועוד רבי ועוד רבי,

ועד כפי ניתנו הדברים מסיני — כמבואר בענין "ואהבת לרעך כמוך"¹²⁰ שזהו ענין אחד עם "ואהבת"¹²¹ את הוי' אלקיך"¹²², שנמשך "בכל

(115) ריש פרשתנו (תבוא).

(116) שבת קכז, א. וש"נ.

(117) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בסה"מ תש"ט ס"ע 94 (לקו"ש חט"ו ס"ע

(501). וש"נ.

(118) עירובין ג, ס"א. וש"נ.

(119) ס"א.

(120) קדושים יט, יח.

לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" ¹²¹; וזוה עדיין לא יוצאים י"ח, אלא צ"ל גם "ודברת במ" ¹²³ — ענין התורה, "וקשרתם לאות על ירך וגו'" ¹²⁴ — ענין התפילין, "וכתבתם על מזוזות" — ענין המזוזה, ובאופן שעוד לפני קביעת המזוזה ניכר שזהו "ביתך (ובשעריך)" ¹²⁵ — כיון שכשנכנסים לבית רואים שם ענינים של קדושה, ועאכו"כ בית מלא ספרים, וכן כללות ענין צדקה, שצדקה היא הנקודה של כל המצוות, כמבואר בכ"מ ועד לאגה"ק ¹²⁶ "שהיא מצות ה' ממש", "לך הוי' הצדקה" ¹²⁷.

כב. והנה, בנוגע לנתינת צדקה בלילה — דובר כבר כמ"פ ¹²⁸ (ונזכר גם במכתב ¹²⁹) שיש בזה ענין הדורש ביאור:

מובא מקבלת האריז"ל (כפי שנרשם ונמסר ע"י תלמידיו) ¹³⁰, שהאריז"ל ה' נותן לצדקה לפני תפלת שחרית וגם לפני תפלת מנחה, אבל לא לפני תפילת ערבית, כיון שלילה לאו זמן צדקה הוא.

ומקשרים זאת עם הירושלמי הידוע בשקלים ¹³¹, שאמורא הלך בלילה בחוץ ליתן צדקה, ופגש ענין בלתי-מועיל מהצד-שכנגד שטען שהוא משיג גבולו ("לא תשיג גבול רעך" ¹³²), כיון שלילה שייך אליו, והשיב לו: "כתיב ¹³³ מתן בסתר יכפה אף" — שמביאים זאת בתור יסוד — או להיפך, בתור קושיא — על מ"ש בכתבי האריז"ל.

כד. אמנם, הענין שלילה לאו זמן צדקה הוא, אינו בסתירה לכך שבשעה שבא עני ומבקש צדקה אזי לכל הדעות חייבים ליתן לו צדקה אפילו בלילה, מצד הציוויו "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך וגו'" ¹³⁴; כל החילוק הוא רק בנוגע לציוויו "נתן תתן" ¹³⁵, שהולך לחפש את העני, כהסיפור בירושלמי שהאמורא הלך לחפש את העני, שעל זה היתה הטענה: לך וחפש את העני ביום, אבל "אל תסג גבול עולם" ¹³⁶, שלילה אינו שייך לענינים אלו.

ועפ"ז מתורץ גם מ"ש רש"י בפירוש דברי הגמרא במסכת סנהדרין ¹³⁷: "כל תענית שמלינין בו את הצדקה כאילו כו'" (שיש על זה עונש חמור), "רגילין היו בלילי תענית לעשות צדקה" — כיון ש"היו עיני העניים נשואות

121	וראתחנן ו, ה.	קנב ואילך. וש"נ.
122	ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 3. ועוד.	130 ראה פע"ח שט"ו ספ"א. ברכ"י
123	שם, ז.	לאו"ח סרל"ה וליו"ד סרמ"ז.
124	שם, ח.	131 פ"ה ה"ד.
125	שם, ט.	132 פ' שופטים יט, יד.
126	סי"ז.	133 משלי כא, יד.
127	דניאל ט, ז.	134 פ' ראה טו, ז. וראה יו"ד ר"ס רמז.
128	ראה גם תו"מ חע"ד ע' 60. וש"נ.	135 שם, יו"ד.
129	מיום ט"ו אלול שנה זו (אג"ק חכ"ט	136 משלי כב, כח.
ע' רמא) בהערה. וראה בארוכה אג"ק ח"ב ע'		137 לה, א.

לכך, ואם ילינו נמצאו עניים רעבים, שנשענו על כך", ולכן אין זה שייך להגדרה בירושלמי או בכתבי האריז"ל אודות החילוק שבין יום ולילה.

כג. ועד"ז בנוגע לנתינת צדקה קודם התפלה:

איתא בשו"ע¹³⁸: "טוב ליתן (צדקה) פרוטה לעני קודם כל תפלה, שנאמר¹³⁹ אני בצדק אחזה פניך", כדאיתא בגמרא במסכת בבא בתרא¹⁴⁰: "רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, אמר, דכתיב אני בצדק אחזה פניך".

והרי בשו"ע לא נזכר חילוק בין שחרית ומנחה לערבית, ואדרבה: מצד הטעם ד"אני בצדק אחזה פניך" — כיון שהענין ד"אחזה פניך" ישנו גם בתפלת ערבית, צ"ל ההקדמה ד"אני בצדק" גם בתפלת ערבית. וגם בענין זה לא שייך לומר שלילה לאו זמן צדקה הוא — כיון שאין זה נוגע לתפלה, שהרי אי אפשר בלאה"כ; בנוגע לנתינת צדקה סתם — אפשר לדחות זאת למחרת בבוקר, אבל בנוגע לצורך בנתינת צדקה בתוך הקדמה לתפלה — הרי כשם שאי אפשר לדחות את התפלה למחרת בבוקר, שהרי תפלת ערבית צ"ל בלילה, צריכה גם נתינת הצדקה להיות בלילה.

כד. אבל עפ"ז צריך ביאור בהנהגת האריז"ל — שלא הי' נותן צדקה קודם תפלת ערבית.

וביותר יוקשה ע"פ המבואר בפע"ח¹⁴¹ בנוגע לאמירת ק"ש לפני שמו"ע (בתוך הכנה כדי שהתפלה תהי' בשלימותה), שבמנחה אין צריך לומר ק"ש, "לפי שנשאר עדיין רושם . . של ק"ש של השחר", משא"כ בערבית צ"ל עוה"פ הענין דק"ש. ומזה מובן, שבתפלת מנחה יש עדיין המשך מהפעולה דתפלת שחרית, משא"כ בערבית. ואילו בנוגע צדקה — הרי זה להיפך, שבמנחה היתה נתינת הצדקה בפ"ע, משא"כ בערבית לא היתה נתינת הצדקה! ?

וההסברה שיש לומר בזה (אף שקשה לומר כן, כיון שלא הובאה הגדרה זו בנוגע להנהגת האריז"ל) — שזוהי הנהגה עבור מקובלים, בעלי הסוד, או יחידי סגולה, שהיו מהדרים גם שלא ליתן צדקה לפני ערבית, לפי שהנהגתם ע"פ הסוד מגעת בעומק יותר ויש לה השפעה גדולה יותר כו'.

ועוד ביאור בזה — שמצד גודל מעלת הנהגתם, הנה הצדקה שנתנו לפני נמשכת פעולה גם בתפלת ערבית, ולכן, כשהאריז"ל ראה שפעולת הצדקה לפני מנחה נמשכת גם בזמן תפלת ערבית (ואין כאן עני שמבקש צדקה), לא נתן צדקה לפני תפילת ערבית; משא"כ עמא דבר,

138 א"ח סוסצ"ב. יו"ד סרמ"ט סי"ד.

140 יו"ד, א.

139 תהלים יז, טו.

141 שבהערה 130.

שנתינת הצדקה שלהם לפני מנחה אינה כ"כ ע"פ הסוד עם כל הכוונות כו' בתכלית השלימות, צריכים ליתן צדקה עוה"פ לפני תפלת ערבית.

כה. אך עיקר הקושי הוא בנוגע להנהגת רבותינו נשיאינו — שהיו מגביות לצדקה שערכו בלילה, ובפירוש לא לפני תפלת ערבית:

ידוע אריכות הסיפור אודות פורים שנת תר"פ, שאז נערכה "מגבית" בפורים בלילה, ודייקו שיתנו יותר כו', ולא "צעטלען"¹⁴², אלא גם מזומן (כפי שנדפסו הדברים ברשימה בתורת שלום¹⁴³). — רשימה זו היא משנת תר"פ, אבל כך היתה ההנהגה כו"כ שנים לפני".

וכן ראינו הנהגת רבינו נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שנהג וערך כמה מגביות בהתוועדויות שנערכו בלילה — אע"פ שלא הי' בתור הקדמה לתפלה, וגם לא באופן שהי' נוכח עני שהוצרכו ליתן לו מיד, כפי שראו בפועל שלא עמד שם עני, והשימוש בכספי המגביות הי' למחרת או למחרתיים, כך, שלכאורה היו יכולים לדחות המגבית למחרת.

ואין לתרץ ע"פ האמור לעיל שהענין שלא ליתן צדקה בלילה שייך להנהגה של יחידי סגולה — שהרי מדובר אודות רבותינו נשיאינו, שהם בעצמם ערכו את ה"מגבית" ותבעו שיתנו הכסף, כך, שזוהי סתירה בגלוי להאמור לעיל.

כו. ויש לומר בזה הסברה פשוטה:

כאשר האמורא הלך בלילה וחיפש עני ליתן לו צדקה, הרי אם הי' מוצא את העני ונותן לו הצדקה, אזי הי' נעשה ענין הצדקה בשלימותו; אבל כאשר עורכים "מגבית" בלילה — אין זה באופן שנכנס מיד לרשות העני, אלא רק ברשותו של עורך ה"מגבית", כך, שענין הצדקה ופעולת הצדקה בעולם — "אתה החיית את נפש העני"¹⁴⁴ — לא נעשה בלילה. הן אמת שבנוגע לנותן יצא הכסף מרשותו לגמרי, וא"כ, ישנו כבר הענין ד"החיית את נפש העני" בכח, הרי עדיין לא נעשה הענין בפועל. ואילו הענין דהשגת גבול כו' שבסיפור הירושלמי — הוא רק בנוגע לנתינה לעני בפועל.

אך עדיין אינו מוכח: יש כו"כ דינים והלכות שמהם מוכח שע"י הנתינה לגבאי צדקה נתקיימה מצות הצדקה בשלימותה, כיון שהצדקה היא כבר בבעלותו של גבאי הצדקה, שזוכה בה בשביל העניים¹⁴⁵. וא"כ,

(142) = שטר התחייבות או המחאה.

(145) ראה אנציק' תלמודית (כרך ה) ערך

(143) ע' 248.

גבאי צדקה — רשותם וסמכותם (ע' נו

ואילך). וש"נ.

(144) תנחומא משפטים טו.

נשאר השאלה והקושיא, שלמרות ההדגשה אודות הנהגת האריז"ל בנוגע לצדקה בלילה, ערכו הרביים "מגבית" לצדקה בלילה?

וההסברה בזה גם בפשטות — שאופן לקיחת הצדקה ע"י גבאי הצדקה הוא דבר שתלוי בו; הן אמת שאם הוא רוצה, ביכלתו להיות גבאי צדקה בשלימות, באופן שהמעות נעשים מיד מעות צדקה, שאסור לשנותם וכו', ככל הגדרים שבוה, אבל אם הוא רוצה, ביכלתו לדחות זאת למשך זמן לאח"ז, ובינתיים הוא רק שליח של עצמו, כך, שרק למחר יהיו המעות ברשותו לגמרי בתור גבאי צדקה, שהוא שליח ואפוטרופוס ובא-כח של העניים. ועפ"ז מובנת הנהגת רבותינו נשיאינו, שבודאי היתה ע"פ הסוד, ובשלימות בכל הפרטים וכו', ואעפ"כ ערכו בגלוי "מגבית" לצדקה בלילה — כיון שהמגבית התבטאה בכך שנתנו להם את המעות, והם לקחו את המעות כפי רצונם, שהרי הנתינה היתה "על דעתם" — לא רק בנוגע למי ליתנם, אלא גם בנוגע לאופן לקיחת המעות וחלות הבעלות עליהם, שעשו זאת באופן שפעולת הצדקה תהי' באופן ד"אל תסג גבול עולם"¹⁴⁶.

כז. המורם מכל השקו"ט הנ"ל בנוגע לפועל:

כוונת ההתוועדות היא — כדי לעורר שיעסקו ביתר שאת וביתר עוז בענין המבצעים, שכללותם הוא מבצע הצדקה, שהרי צדקה היא כללות כל המצוות, כפי שרבינו הזקן מאריך בתניא¹⁴⁷ ש"שקולה כנגד כל המצוות, ובכל תלמוד ירושלמי היא נקראת בשם מצוה סתם".

וכיון שמה שיכולני לעשות בזה בעצמי יש לעשות כבר בח"י אלול — ברצוני לבקש מכל הנמצאים כאן, שכל אחד יקבל שטר של דולר, על מנת לתתו לצדקה מחר (או כשיזדמן לו), כך, שאין חשש בנתינה בלילה, כיון שסיום ענין הצדקה ייעשה ביום, אבל יצא מרשותי כבר עתה.

וכיון שכאן לא נוגע שאתן דוקא ביד הגשמית — הנה אלו שזכו, ואשרי חלקם, שהם ה"טאָנְקִיסטֶן", שנוסעים ומסבבים במשך ימים האחרונים לזכות יהודים בחמשת המבצעים — הם יקחו עתה את הדולרים ממני, ויחלקו לכל הקהל כאן (שישארו לשבת על מקומותיהם) שטר של דולר לכל אחד.

ו"את אשר איננו פה"¹⁴⁸ — אודותם יחשבו בהזדמנות אחרת, אבל עכשיו הרי זה ענין הקשור עם המשתתפים בהתוועדות זו.

וכאמור, שכל אחד יקח דולר לעצמו, ואח"כ יכול להחליפו או ליתנו כמו שהוא לענין שהוא צדקה כשרה, אם זה עני יחיד, או מוסד וכו'.

(147) פל"ז.

(146) לשלימות הענין — ראה גם שיחת

(148) לשון הכתוב — נצבים כט, יד.

ש"פ תבוא סי"ח (לקמן ע'...).

ויה"ר שענין זה ימהר את קיום היעוד בדברי חז"ל¹⁴⁰ "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה", ובקרוב ממש, ובעגלא דידן.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א שאל: היכן ה"טאָנקיסטן"? ואמר: שכל אחד יגש, ואתן לו מספר דולרים על מנת לחלקם. וכשניגשו אמר, שכל אחד יקח לעצמו שטר אחד, ויחלק שטר אחד לכל אחד מהנמצאים כאן. באמצע החלוקה אמר: מי שאינו "טאָנקיסט" — שלא יגש לקחת דולרים, כיון שאין זה ענינו. ויש לסמוך על כך, שכל אחד יש בו עכ"פ הרגש החסידותי ("די חסידישקייט") שאם הוא לא "טאָנקיסט", אין זה ענינו! וכמו"כ אין ענין לקחת יותר מדולר אחד, ומי שקיבל דולר אחד, לא יקח דולר נוסף. — אינני חוסך-מקמץ ח"ו על דולר נוסף, אלא שאין זה ענין, ואין לאף אחד נאָכגעבן את ה"ישות" של היצר, "לי יאורי ואני עשיתיני"¹⁴⁹, לא עלינו, להראות "קונץ" ו"משחק" שביכלתו לתפוס דולר שני או דולר שלישי וכו'.

וכן אין מה להדחף, ואין מה להראות "קונצן" שהם היפך ענין החסידות — בבחינת "חסיד שוטה"⁹¹, וכפי שרבינו נשיאנו אמר פעם¹⁵⁰, שאין דבר נמוך יותר מאשר שוטה, ומה שחושב שהוא חסיד — הנה גם חסיד אינו!

ויה"ר שלא יצטרכו לדבר אודות ענינים כאלו.

[לאחרי חלוקת הדולרים, צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון ה"ש"ש תנועות" (דהבעש"ט הרב המגיד ורבינו הזקן), "צמאה לך נפשי", ו"ניע זשוריצי כלאָפצי"].

* * *

כח. היו פעם שנים שנהגו בח"י אלול גם לערוך "מגבית"¹⁵¹. אבל כיון שזהו ענין של טירחא דציבורא — במילא מכריזים על זה עתה, ואלו שירצו — יוכלו להביא השתתפותם הלילה או מחר בבוקר, וכל המרבה — בכמות, ובעיקר באיכות — הרי זה משובח.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאָוּאָ".

ואח"כ אמר: עם כל החידושים שהנהיגו בהתוועדויות האחרונות — יש גם להכריז שאלו שמחוייב בברכה אחרונה, לא ישכחו לברך ברכה אחרונה. וכיון שזוהי "ברכה מעין שלש", יש לאמרה בישיבה¹⁵².

149 (149 יחזקאל כט, ג. ראה גם שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול

150 (150 ראה גם סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 48. דאשתקד סל"ו (תו"מ חע"ג ע' 215). וש"ג.

152 (152 ראה גם תו"מ חכ"א ע' 85. וש"ג.

תש"ד ע' 101.

בצאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ופרצת".

הוספה

בי"ה. י"א אדר ב' תשי"ד

ברוקלין

שלום וברכה!

... מה שרוצה לצאת מדירתו ולעזבה בשביל בנו ש"י. הרי מלבד כל שאר הספיקות שיש בדבר זה הרי בטח כל זמן שדרים יחד משפיע נוכחיותו על בנו בעניינים דתורה ויראת שמים עצם הדבר שנמצא בדירה אחת עמו, ובפרט שבל ימלט שלא ידבר עד"ז בפירוש, ובמילא ספק אם כדאי שיעתיק דירתו עד שימצא בנו ש"י זיווג המתאים לפניו בגו"ר.

... בברכה.

לעילוי נשמת

מרת אלטא רבקה בת ר' יהושע העשל ע"ה

צייטלין

נפטר י"ז אלול, ה'תשכ"ג

ת' נ' צ' ב' ה'

לעילוי נשמת

הרה"ח התמים ר' יהושע זעליק ב"ר מנחם מענדל הכהן ע"ה

אַראָנאָוו

נפטר ח"י אלול ה'תש"ב

ת' נ' צ' ב' ה'